

طاق بستان

در نه کیلو متری شمال شهر کرمانشاه در سر راه همدان و کرمانشاه بکرستان سه اثر زیبایی تاریخی از دوره ساسانیان بر روی کوه حجاری شده که از لحاظ تاریخی و صنعتی دارای اهمیت فراوان و از شاهکار های صنعتی ایرانیان باستان بشمار میرود .

این آثار تاریخی که برجسته ترین نمونه سنگتراشی دوره ساسانیان بشمار میرود عبارتست از دو طاق بزرگ و یک سطح صاف از دیوار کوه که شریب ۱ نمونه هائی از هنر سنگتراشی و تکامل تدریجی آن در دوره شاهنشاهی ساسانیان محسوب میگردند .

در باب نام آن بین جغرافی نویسان اسلامی و جهانگردان مشهور عقاید زیاد اظهار گردیده ولی درست آنستکه چون این آثار بزرگ در نزدیکی دیه و ستام واقع شده باین جهت بطلق و ستام و یا (طاق بستان) اشتهار یافته است . قدیمترین آثار تاریخی این محل صورت چهار نفر مرد است که بر روی سطح صاف کوه حجاری شده و تاجگذاری اردشیر دوم پادشاه ساسانی را نشان

اهور مزدا
اردشیر دوم - مهر

صورت مرد زیر پا افتاده

میدهد؛ اردشیر در میان ایستاده و اهورامزدا خدای بزرگ ایرانیان در حالی که روی خود را بطرف پادشاه کرده است حلقه ای را که در آن زمان جنبه پیمان مذهبی داشت بیادشاه میدهد لباس اهورا مزدا و

طاق بزرگ - خسرو پرویز و شیدیز
اردشیر با هم مغالوت ولی
شلوارشان شبیه بیکدیگر
بوده و در پائین بوسیله
تسمه ای بکف پا اتصال
دارد .

در سمت راست اردشیر

طاق بستان - صفحه مقابل طاق بزرگ

صورت یکمرد روحانی ترسیم شده است که دور سر او را بالاشعه نورانی تزیین کرده اند و گل آفتاب گردانی نیز در زیر پای او است . تا این زعمات تصور میکردند که این صورت بیامبر نامی ایران زردشت است ولی تحقیقات دانشمندان باستان شناسی ثابت نمود که این تصویر از میترا (مهر) ربه النوع خورشید و حامی چشمه های آبست . هاله دور سر او اشعه خورشید و گل آفتابگردان زیر پای او که بعلمت شباهت بقرص آفتاب مورد احترام ایرانیان قدیم بوده از همین نظر رسم گردیده است .

در زیر پای اهورا مزدا اردشیر صورت یکمرد که بر روی زمین افتاده رسم شده است . سابقاً تصور میکردند که این صورت آخرین شاه اشکانی و یا والرین امپراطور اسپرومی است ولی بنازگی دانسته اند که اینصورت یک مرد

پس از سنگتراشی صفحه صاف کوه - طاق کوچک قرار دارد که صورت دو پادشاه را ایستاده و بطور برجسته نمایش داده است . هر کدام از این دو به جلوی خود نگاه میکنند و خوب بختانه در پهلوئی هر یک کتیبه ای بخط

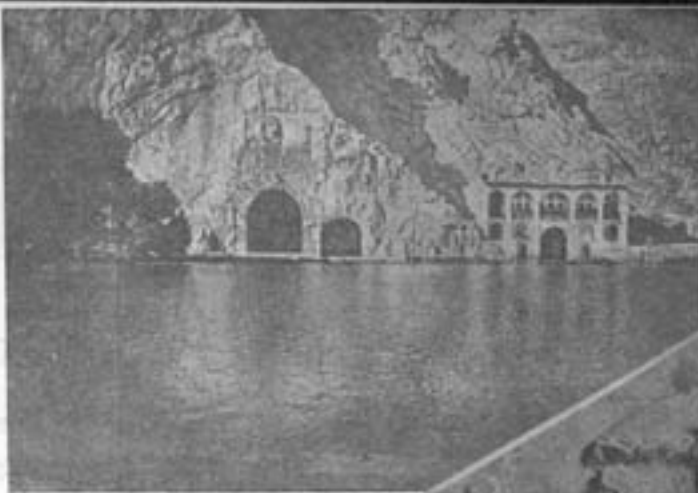
دور نمای طاق :

شکارگاه گراز - تاق چنگ زدن

شماره سوم

را با تمام اسلحه جنگی آن زمان سوار بر اسب مشهوری
شیدبز نقش کرده‌اند. خسرو پرویز نیزه‌ای در دست راست دارد
که آنرا بشانه خود تکیه داده است. شیدبز را با انواع تزیینات
مخصوص بآن حجاری کرده‌اند. این سنگتراشی از شاهکارهای
صنعتی دوره ساسانیات بشمار میرود و با آنکه آسیب زیاد
دیده است شکوه و ابهت فراوانی دارد.

شکارگاه گوزن

پهلوی کهنه شده و از
ترجمه آنها معلوم گردیده
است که آن دو تصویر
از شاپور دوم و سوم شاهان
سلسله ساسانی است.

مهمترین و باشکوه‌ترین

شکارگاه گوزن - پادشاه در حال شکار است

شاپور دوم و سوم

بالای سر این نقش صورت

سه نفر بطور ایستاده حجاری
شده و تاجگذاری خسرو پرویز را

بشای تاریخی طاساق بستان طاق بزرگ است که کلیه آثار صنعتی آن
در سلطنت خسرو پرویز ساخته شده و شکوه و عظمت فراوان دارد و چون
در تمام سلوچ داخلی و خارجی آن حجاری کرده‌اند از کلیه آثار طاق
بستان زیباتر و گرا بیهاتر گردیده است.

در دیوار مقابل طاق بزرگ در قسمت پائین صورت خسرو پرویز

تزیینات گرافیک‌های شکار شده را جمع می‌کنند

نشان میدهد.

شخصی که در میان
ایستاده خسرو دوم
(پرویز) پادشاه ساسانی
است که شمشیری در
دست چپ دارد، پرویز

نوک شمشیر خود را بزمین گذارده و با دست راست حلقه ای را
که علامت پیمان مذهبی است از اهورا مزدا میگیرد.

اینکه در حجاری هنای تاجگذاری شاپور اول واردشیر
دوم و تاجگذاری خسرو پرویز حلقه یا تاج سلطنتی را اهورا مزدا
پادشاه میدهد مبرساند که مراسم اعطاء سلطنت از طرف بزرگترین
خدایان همیشه یکی از مقدس ترین و محکمترین معتقدات
ایرانیان بوده است و این اصل مسلم که نمونه عالی از روح شاه
پرستی ایرانیان قدیم است بدست هنرمندان ایرانی در چند جای

طاق بستان و نقش رجب نمایانده
شده تا اسنادی از این رمز بزرگ
دوام ملیت ایرانی در کوهستانات
تزدیک مرز در مقابل بزرگترین
دشمن قوی پنجه و مغلوب آن
زمان (رومیان) و برای سلهای
آینده بر جای مانده باشد.

اهورا مزدا درست چپ
خسرو قرار دارد و درست راست

پیمان گرازا و اهورا مزدا

طاق بزرگ - اهورا مزدا خسرو پرویز و ناهید

پادشاه سورت (ناهیدنا) ربه النوع رود خانه ها و آبها رسم شده است سکه
با ظرف آبی تزدیک پادشاه ایستاده و با دست راست خود حلقه یا تاجی را به
خسرو پرویز عطا میکند. در این تصویر کلیه لباسهای شاه (قیاسلواز، شمشیر،
کمر) غرق جواهر و چند رشته مسروارید نیز بر گردن او آویخته شده.
اهورا مزدا نیز شلی بردوش دارد که حاشیه آن جواهر نشان است.

شکارگاه گرازا - پادشاه دو گرازا را شکار کرده است

یکی از فرشته های بیرون طاق بزرگ

فیلیبان و فیلهای در حال حرکت

خسرو پرویز در طاقی ایستاده است

در دو طرف این طاق بزرگ دو شکار گاه زیبا (شکار گاه گراز و گوزن) از

دوره خسرو پرویز ترسیم شده است.

در شکار گاه دست راست شکار چپان از اطراف آهو و کوزل از زبانی جمع کرده

به محوطه شکار گاه میرانند. در بالای شکار گاه خسرو پرویز سوار بر اسب و بکنفر زن

چغری بالای سر او نگاه داشته است. در وسط پادشاه در حال شکار و در پایین پس از شکار

شکار دیده میشود. جمعی زن در بالای صحنه این شکار گاه نشسته و برامشگری و

نواختن آهنگهای موسیقی مشغولند و دسته دیگری در کنار این شکار گاه ایستاده اند

تا همیشه آهویی شکار گردید او را بکناری کشیده بدنش را با یک و بر پشت شتران بسته حرکت دهند.

در دیوار سمت چپ طاق بزرگ شکار گاه گراز نمایش داده شده است. نقوش این شکار گاه

بمراتب عالی تر از شکار گاه مقابل و از بزرگترین شاهکارهای هنر سنگتراشی ایرانیان بشمار

میرود. در این جا خسرو پرویز در قایقی ایستاده. و سه قایق دیگر در نزدیک او در حرکتند

غلف های زیادی نیز در این بانلاق روئیده شده و پنج صف قیل که در هر صف دو قیل و برهه یک از

آنها دو نفر فیلبان نشسته است گراز هارا از اطراف جمع کرده در جلوی پادشاه قرار میدهند. ده نفر

دیگر در بالای این شکار گاه نشسته مشغول دست زدند تا گراز ها وحشت کرده فرار کنند و شکار

پادشاه را طبیعی نمایند.

مرغابی ها که در این باطلاق هستند و تجسم روحیه گرازاها که در حال فرار میباشد قدرت نمائی خاصی نشان داده اند.

در بالای این شکار گاه عالی بدستور محمدعلی دولت شاه آقا غنی نام خواجه صورت این شخص را با دو فرزند و صورت خود کشیده و اشعاری در اطراف آن نوشته است ولی بقدری این نقوش زشت و بد نما شده که از ناچاری آنرا رنگین نموده اند. در بیرون این طاق بزرگ صورت دو فرشته در دو طرف طاق با اسلوب سنگتراشی رومی نقش گردیده که در یک دست چیزی کله مانند و در دست دیگر حلقه ای را بدست گرفته اند. در بین این دو فرشته شکل هلال مانندی که شعار پادشاهان ساسانی بوده و در وسط کلاه و تاج خود میزده اند رسم گردیده است.

در پایین صورت این فرشته ها در سطح خارجی طاق بزرگ و نزدیک زمین دو نقش بسیار قشنگ از کسل و بوته برای تزین قسمت خارج طاق حجاری کرده اند که خوشبختانه سلامت مانده است.

علاوه بر این آثار چهار سر ستون زیبا و یک مجسمه کوچک از خسرو پرویز در طاق بستان وجود دارد که امروزه در وسط باغچه های گل جای داده شده است. در هشتاد سال قبل نیز یک استخر بزرگ در مقابل این طاقها ساخته شده که بر زیبایی محل افزوده است. در چند سال اخیر که وزارت فرهنگ مشغول تعمیر و نگاهداری آثار تاریخی کشور گردیده است در طاق بستان نیز تعمیرات و اصلاحات لازم بعمل آمده و اطراف آثار رده های آهنی کشیده شده گلکاری زیبا و مهمانخانه خوبی

گل کاری های طاق بستان

خسرو پرویز در قایقی ایستاده و یک نفر زن باو تیر میدهد. شاه با کمائی که در دست دارد دو گراز را شکار کرده است یک نفر زن نیز در قایق او بسته چنگک میزند و دو نفر دیگر با پارو های خود قایق شاه را حرکت میدهند.

در قایق های طرفین شاه در هر کدام پنج نفر زن نشسته و با چنگک های ده سیمی خود مشغول نواختن اند و هر یک از این دو قایق را یک نفر با پاروی خود حرکت میدهد همیشه گرازی سید شد قیلبانان آنرا با شکار میبایان کشیده لاشه آنها را با یک و با طناب بر پشت قیلها بسته بخارج میبرند. غیر از قایق اولی که خسرو پرویز در آن ایستاده مشغول

شکار است قایق دیگری مانند قایق شاه رسم کرده اند که دو نفر پارو زن و یک زن چنگک نواز و یک نفر تیر دهنده با صورت شاه در حال شکار که کمائی در دست دارد و دور سر او را هاله نوری کشیده اند نمایش داده شده و معلوم میگردد این قایق صورت شاه را بعد از خفتن

شکاره ایش داده است

حجاری این شکار گاه فوق العاده طبیعی و زیبا ساخته شده و بخوبی پیداست که استادان هنرمند ساسانی در طبیعی ساختن حرکات و حالات حیوانات و وضع امواج آب و تصویر ماهی ها و

طاق بزرگ - سر ستون و تزیینات داخلی

گل و بوته سنگی بیرون طاق بزرگ

ایجاد گردیده است به طوری که طاق بستان امروز گردشگاه عمومی مردم کرمانشاه و مسافرین داخلی و خارجی شده است. فضل الله حقیق